

КУЛЬТУРА 10

Лекція #2:

МАЛЯРСТВО

КНЯЖОЇ ДОБИ

❖ В Україні, малярство поширене ще із давніх часів.

❖ Чудовими зразками давнього малярства є:

а.) малюнки тварин і людей на стінах печер в кам'яній добі.

- ці розписи, знайдені на стінах і стелі печер «Кам'яної Могили» в Запорізькій області, мали магичні і охоронні значення.
- вони мальовані часкравими червоними і чорними кольорами.

б.) фрескові росписи та мозаїки на будинках грецьких колоній причорноморя, мальовані за разком малярства Давньої Греції.

➤ таріль, грецький, Херсонес

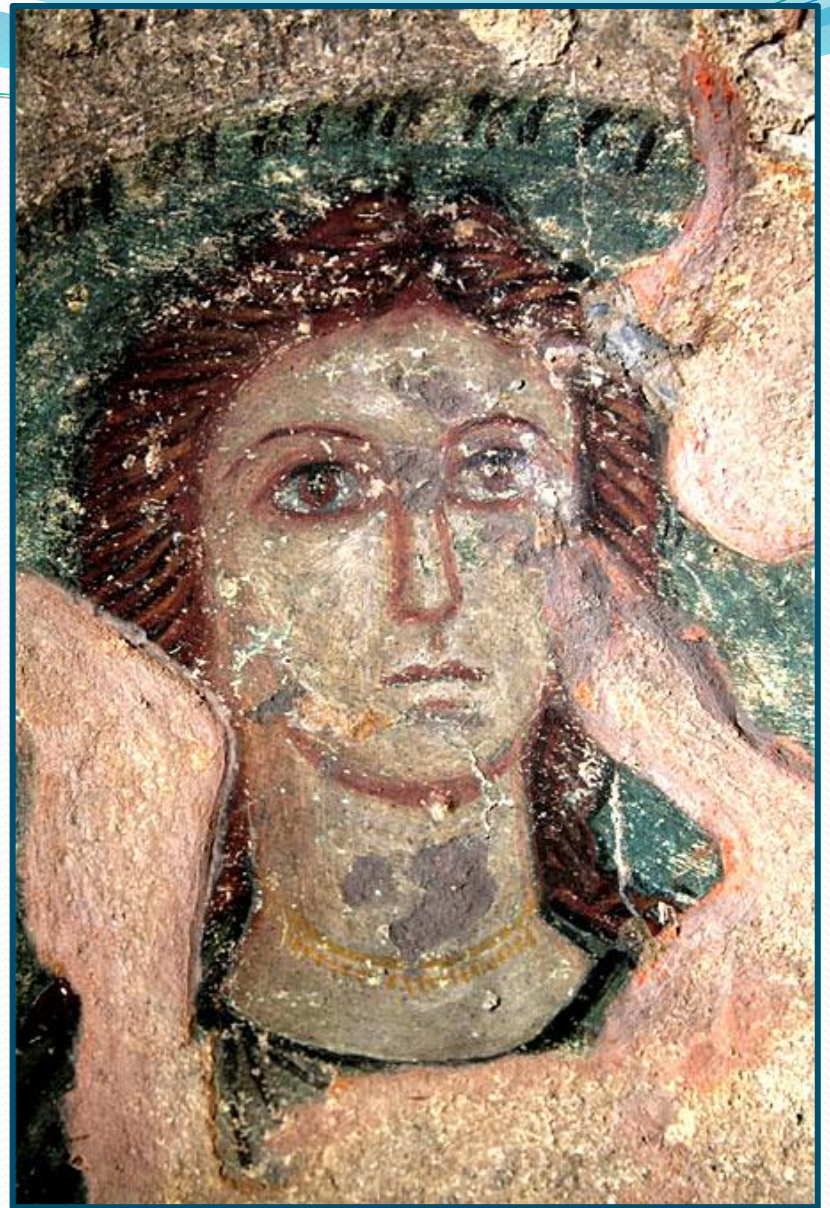

➤ Мозаїка підлоги, Херсонес

- фрески, грецьких колоній причорноморя.

- археологи знайшли найбільше фресків та малюнків у підземних «склепах» гробів (burial chambers).
- фрески включали портрети померлих та міфологічні релігійні постаті, мальовані в реалістичному стилі.

➤ фреска – Деметра, Керч.

➤ фрески, склеп, грецької колонії причорноморя.

- ❖ За час існування Княжої Держави, малярство вже стояло на високому рівні, і розвивалося швидко.
- ❖ Розвиток малярства прискорений прийняттям християнства, з яким прийшли нові техніки будови (особливо мурованих церков та теремів), та візантійська техніка розпису фрески, мозаїки, малярства.
- ❖ Майстри і мистці приїжджали з Візантії та вчили українських мистців свого ремесла.

❖ Грецькі майстри вчили за канонами (rules) православної церкви, і період Княжої Доби став періодом розвитку візантійського стилю в церковнім мистецтві.

❖ Цей стиль даліше найважливіший в українській церкві

➤ Мозаїка, собор св. Софії, Київ

- фреско: сім'я кн. Ярослава Мудрого, собор св. Софії, Київ

Володимирська ікона
Божої Матері. XII ст.

➤ ікони княжої доби

Архангел Гавриїл.
Візантія

- ❖ Найкращими зразками образотворчого мистецтва за княжих часів, це твори монументального мистецтва – мозаїки і фрески в церквах.
- ❖ Київські князі хотіли перевершити велич Константинополя, і будували великі церкви, які оздоблювали найкоштовнішим стилем розпису - мозаїкою.
- ❖ Так створилася традиція прикрашувати найголовніші частини церкви мозаїкою, а стіни фресками.
- ❖ Ця комбінація фресків і мозаїки оригінальне нововведення київських мистців.

➤ фрески, Собор св. Софії, Київ.

- фрески і мозаїка; іконостас і оранта; Собор св. Софії, Київ.

- ❖ Храм всередині мав символізувати космос - всесвіт.
- ❖ У центральній бані, найвищій точці храму, зображений Христос-Вседержитель («Пантократор»), що благословляє і спостерігає вірних.

❖ Нижче від
Пантократору, у
просторі під
куполою, немов
між небом а
землею, вміщені
архангели,
пророки,
євангелисти,
апостоли і отці
церкви.

sophiya.kiev.ua

- «Пантократор», у головній куполі собору св. Софії, Київ.

- ❖ В арках, що підносяться над центральною частиною церкви, розписані мученики, й святі воїни.

❖ Над головним
вівтаром стоїть
Богоматір -
«Оранта» –
посередниця між
небом і землею.

- ❖ Під Орантою, зображена тайна Євхаристії – апостоли приймають від Христа причастя.

ΠΑΝΤΕ ΣΤΟΥΤΟ ΕΣΤΙΝ ΤΟ ΑΙΜΑ ΜΟΥ ΤΟΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡ
ΟΛΛΩΝ ΕΚΧΥΝΟΜΕΝΟΝ ΕΙΣ ΑΦ

ΛΑΒΕΤΕ ΦΑΓΕΤΕ ΤΟΥΤΟ ΕΣΤΙΝ ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΟΥ Τ ΟΥΠΕΡ ΥΜΩΝ ΚΛΩ

ГОЛОВНІ ЦЕРКВИ – РОЗПИС КНЯЖОЇ ДОБИ.

- ❖ Літописи подають що **церква Різдва Пресв'ятої Богородиці** – так звана **Десятинна Церква** (кінець X століття) була розкішно прикрашена.
- ❖ З археологічних розкопів, ми знаємо що Десятинна церква була прикрашена мозаїками і фресками.

- ❖ Найкращі зразки мистецтва княжої доби збереглися в **Соборі св. Софії**, яку збудував кн. Ярослав Мудрий в 1011-1037.
- ❖ Всередині, Собор вражає красою своїх фресків та мозаїки.
- ❖ Особливо вражають багаті кольори та відтінки кольорів, від яскраво сяючих (brilliantly radiant) до приглушених (muted).
- ❖ Мистецтво виконане групою мистців протягом 30-ти років будови, на дуже високому технічному рівні.

- ❖ Найвизначніше місце займає мозаїка «Оранта» – Богородиця що молиться.
- ❖ Мозаїка знаходиться в головній апсиді на так званій «нерухомій стіні».
- ❖ Матір Божа представлена на повний зріст з піднесеними в молитві руками – як наша заступниця перед Богом і покровителька Києва і України.
- ❖ Сама Матір Божа понад 6 метрів висока.
- ❖ Золоті смальтові камінчики мозаїки поставлені в спосіб щоб відблискувати проміння світло.

- ❖ Під Орантою, визначна мозаїка св. Євхаристія, яку передає апостолам Ісус, з допомогою ангелів.
- ❖ Ця збірка мозаїки головного апсиду Собору св. Софії, належить до найкращих зразків мозаїки у світі.

- ❖ Мозаїка також вкриває центральну куполу, в якій розміщено Христа-Панторатора.

- ❖ Простір під Панторкратом, заповнений 4 архангелами в розкішному вбранні.

- ❖ Під архангелами, 12 апостолів, 4 євангелісти, а в арках, 40 мучеників.

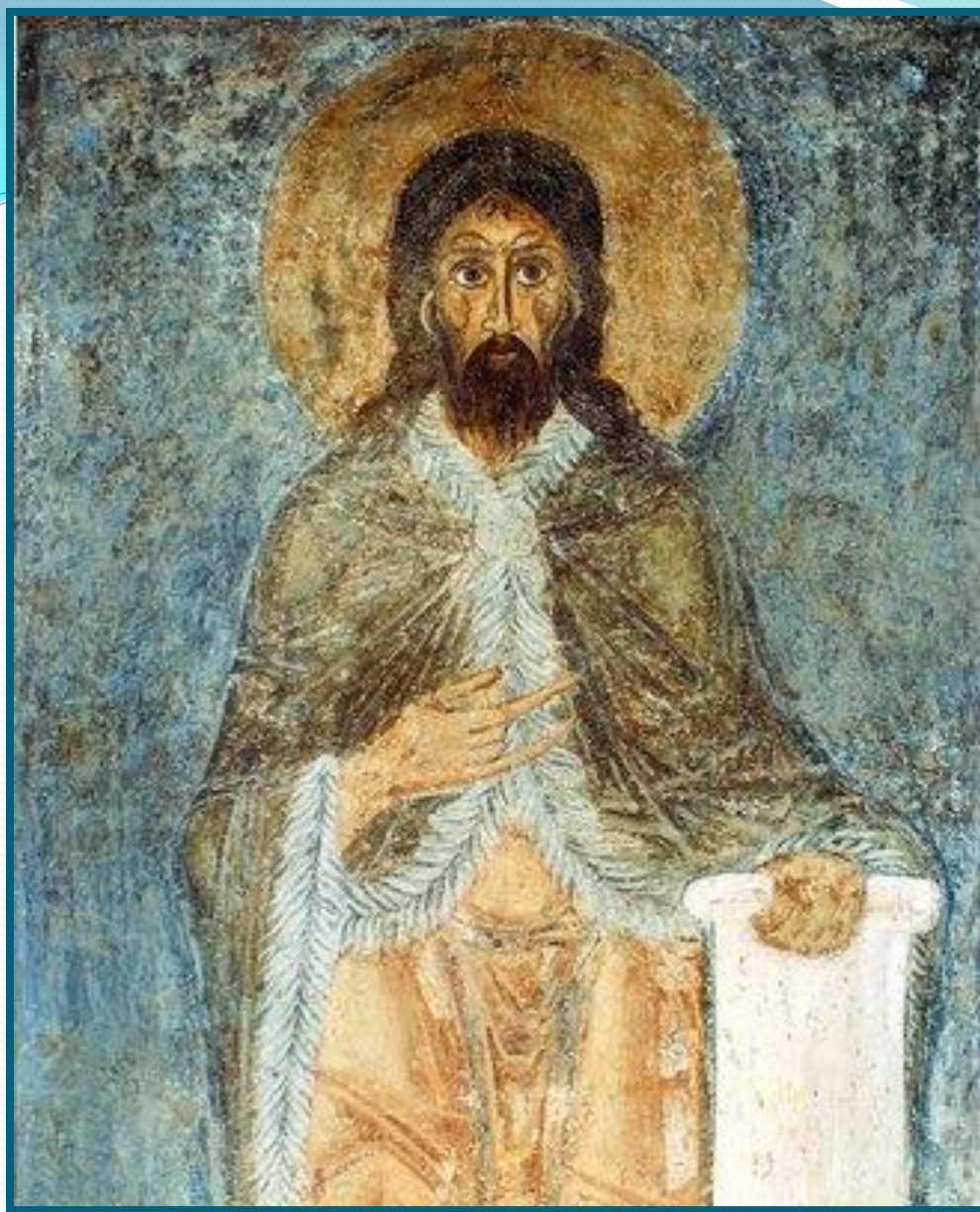

- ❖ Інші мозаїки заповнюють колумни, та стіни нави та апсидів Собору.

- ❖ Решта стін Собору покриті фресками святих або прикрашені орнаментом.

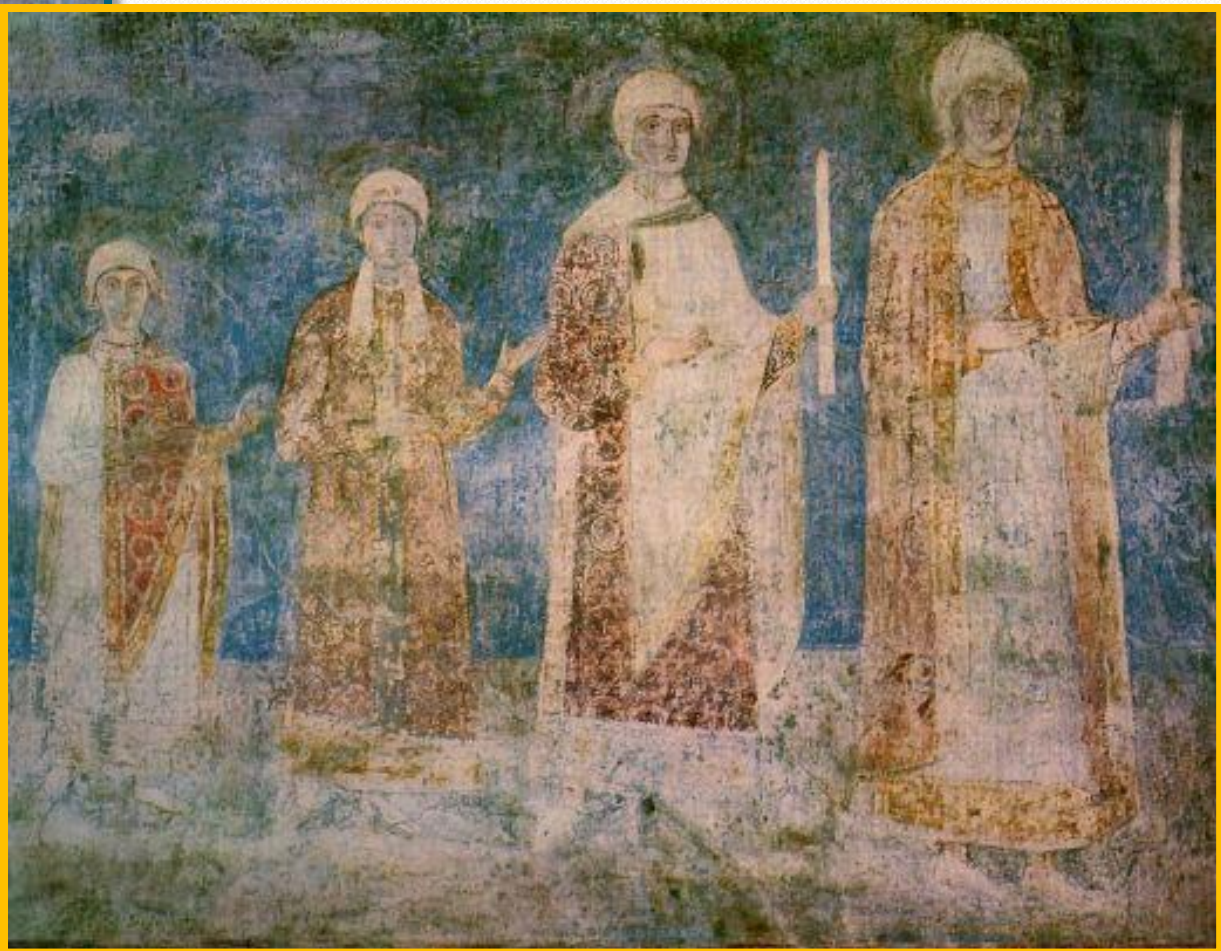
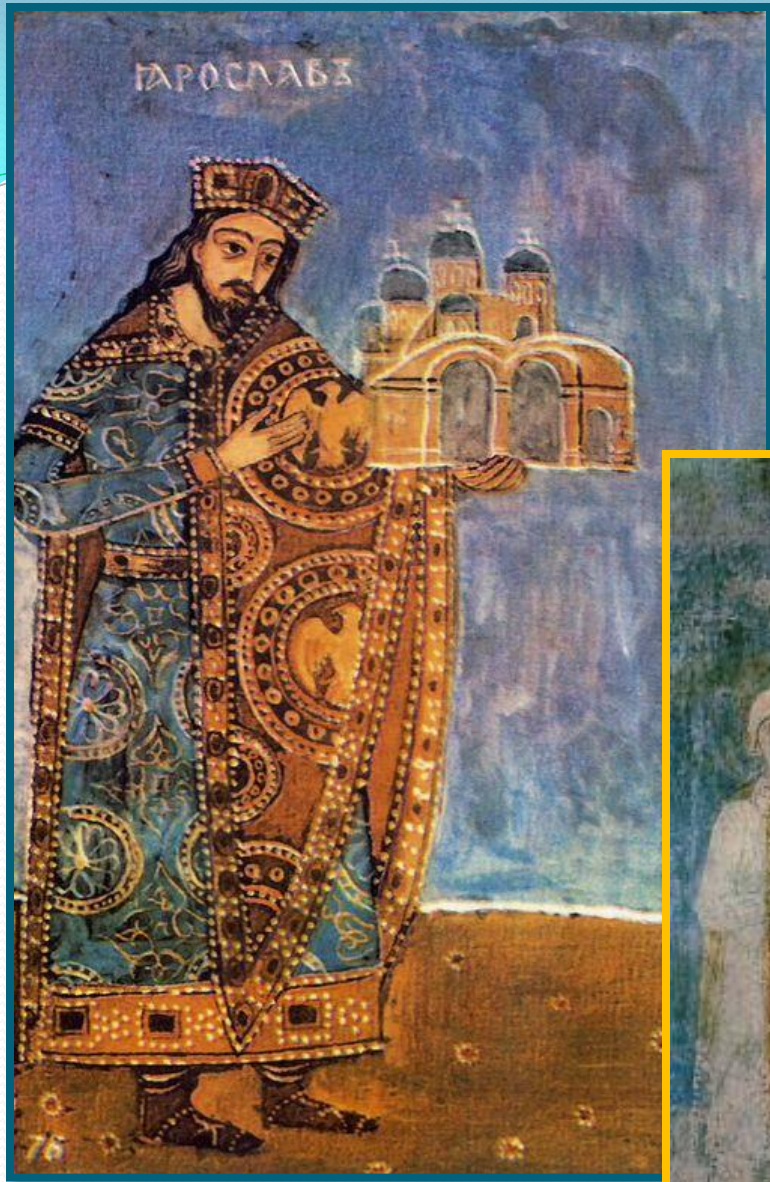
all-art.d

❖ Є також картини світського життя, яктакож і малюнки родини кн. Ярослава.

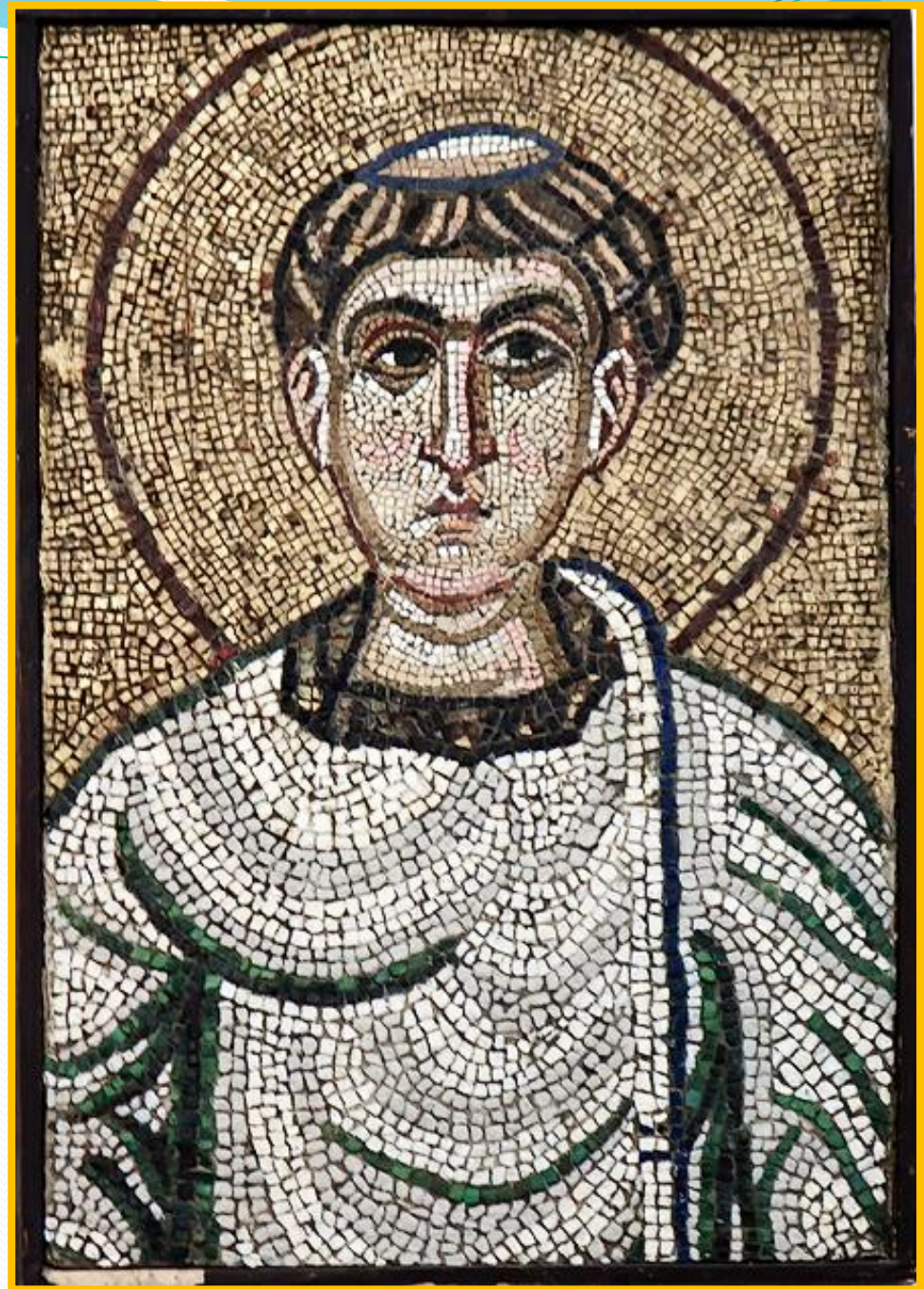
❖ **Собор Михайлівського**

Золотоверхого Монастиря в Києві (1108-1113), також шедевр малярства княжої доби.

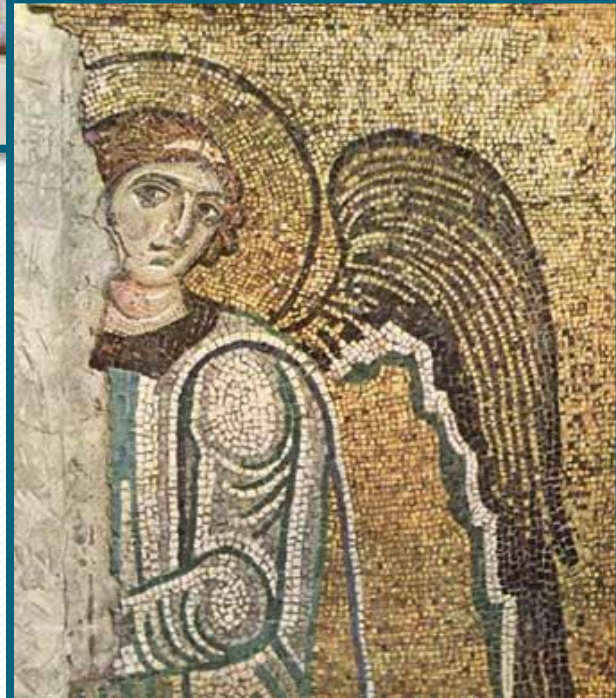
❖ Хоча знищений комуністичною владою в 1934 р., багато фресків та мозаїки зняті і перенесені в Собор Св. Софії та в музеї Української РСР та Російської СФСР.

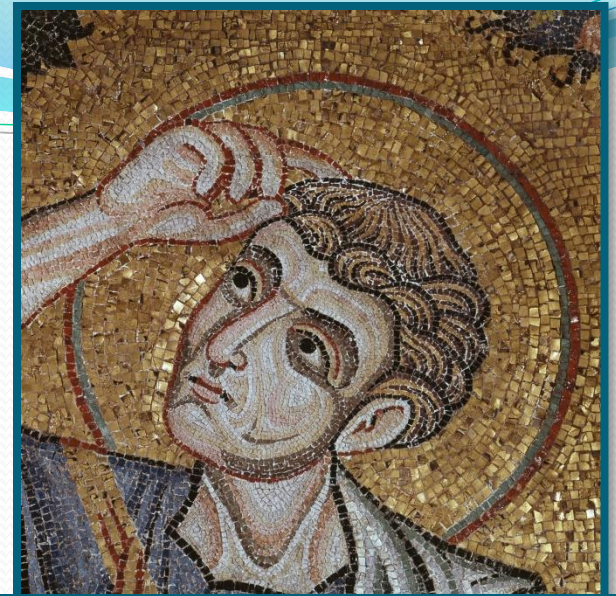
❖ Розписи Михайлівського Собору мають особливо високий рівень удосконалення та високої мистецької вартості.

- ❖ Індивідуальний український стиль добре зображений в мозаїці та фресках Собору.
- ❖ В мозаїці євхаристії, ми бачимо індивідуалізм апостолів, які розглядаються та мають індивідуальні риси та експресивні вирази обличчя. Кожен апостол реагує інакше до подій які розвиваються перед ним.
- ❖ Ця експресивність нагадує ранній ренесанс...

Визначні мистці княжої доби

- ❖ Перші мистці після Хрищення Русі приїхали з будівельними майстрами з Візантії та Східньої Європи.
- ❖ Проте, дуже швидко з'являються талановиті русини, котрі навчилися малярського мистецтва, і починають творити нові, київські шедеври.
- ❖ Згідно з церковною традицією, мистці не підписують ікон, і ми знаємо лиш про дкілька найкращих іконописів Княжої Доби.

- ❖ Найбільш відомий іконописець, Алімпій, був монахом Печерської Лаври з кінцем XI а початком XII століть.
- ❖ Йому приписують початок так званої «української школи іконопису.»

- ❖ Алімпій написав цю ікону Велика Панагія також знана як Ярославська Оранта.
- ❖ Ікона темпера на дошці.
- ❖ Ця ікона зберігається в Третьяківському музею в Москві.

- ❖ Алімпій написав цю ікону Велика Панагія також знана як Ярославська Оранта.
- ❖ Ікона темпера на дошці.
- ❖ Ця ікона зберігається в Третьяківському музею в Москві.

